

MUZEJI I KNJIŽEVNOST: ŠTO MUZEALCI I GRAĐANSTVO MISLE O MUZEJU HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI?

SNJEŽANA RADOVANLIJA MILEUSNIĆ □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

Uvod. Muzejski dokumentacijski centar (MDC) popratio je 20. izložbu izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija 2001. godine međunarodnim stručnim skupom s temom *Muzejske publikacije i novi mediji*¹. Velik interes i odaziv stručne publike te izlaganja 40 sudionika iz Hrvatske i inozemstva znatno su pridonijeli sagledavanju muzejskog izdavaštva kao jedinstvene i specifične djelatnosti muzeja te upozorili na naprednu primjenu novih medija u muzejima².

Uoči 25. jubilarne izložbe izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija koja će se 2006. godine tradicionalno održati u sklopu Interlibera, MDC je započeo s pripremama novoga međunarodnog stručnog skupa kojim će otvoriti još jednu muzeološku temu koja proizlazi iz kontinuiranog praćenja aktualne problematike i suvremenih muzeoloških tendencija.

Skup će biti posvećen muzejima književnosti, postojećim i mogućim odnosima muzeja i književnosti te je i naslovljen *Muzej(i) (i) književnost(i)*. Tom će se tematikom prvi put u hrvatskome muzejskom okruženju nastojati aktualizirati problematika književne baštine kao segmenta hrvatske pisane baštine u muzejima, njezina muzealizacija prema suvremenim muzeološkim standardima, problemi književnih ostavština i donacija, projekti digitalizacije muzejske, arhivske i knjižnične baštine, izrada jedinstvenih popisa književne baštine, kao i druga srodna pitanja i problemi.

Anketa. Pripremanje za skup prethodilo je anketno istraživanje provedeno u studenome 2005. godine. Kratkim se anketnim upitnikom željelo istražiti koliko javnost poznaje već postojeće književne muzeje i zbirke u Hrvatskoj, postoji li potreba za osnivanjem novih književnih muzeja posvećenih pojedinim književnicima te postoji li potreba za osnivanjem muzeja hrvatske književnosti. Istodobno se nastojala ispitati zainteresiranost publike za tematiku muzeja i književnosti, te senzibilizacija javnost na tu specifičnu kulturološku i muzeološku tematiku kao najavu stručnog skupa.

Anonimnim anketnim upitnikom ispitanici su zamoljeni da na listićima odgovore na tri kratka pitanja. Prvim se pitanjem željela ispitati upoznatost građana s postojanjem muzeja i/ili muzejskih zbirki u Hrvatskoj koje su posvećene nekome hrvatskom književniku (1. *Znate li neki muzej ili muzejsku zbirku posvećenu hrvatskom književniku?*). Ispitanici su odgovarali potvrdno ili niječno, bez navođenja naziva muzeja odnosno muzejskih zbirki koje poznaju. U drugom su pitanju zamoljeni da upišu imena i prezimena hrvatskih književnika odnosno nazive književnih djela koji bi prema njihovu mišljenju trebali imati svoj muzej ili muzejsku zbirku (2. *Koji bi hrvatski književnik i/ili njegovo djelo trebalo imati svoj muzej ili muzejsku zbirku?*). Trećim, posljednjim pitanjem nastojalo se saznati mišljenje o potrebi osnivanja muzeja hrvatske književnosti (3. *Treba li Hrvatskoj nacionalni muzej književnosti?*). Ispitanici su odgovarali zaokruživanjem odgovora da ili ne.

Istraživanjem su obuhvaćeni ispitanici muzejskih stručnih zvanja³ te građani⁴. Njihovi su se anketni listići razlikovali bojom papira.

Rezultati ankete. Analizirana su 62 valjano ispunjena anketna upitnika ispitanika muzejske struke i 116 odgovora građana.

Na prvo pitanje 65% ispitanika muzejske struke odgovorilo je da poznaje neki muzej odnosno muzejsku zbirku posvećenu hrvatskim književnicima, a 35% nije upoznato s tim. Usprikoš očekivanjima, građani su se pokazali informiranijima od muzejskih stručnjaka. Njih 78% poznaje neki od književnih muzeja/muzejskih zbirki u Hrvatskoj, a 22% nije upoznato s tom vrstom muzeja (v. graf. 1.)

U odgovorima na drugo pitanje ispitanici su nabrojili 50-ak imena hrvatskih književnika koji bi prema njihovu mišljenju trebali imati svoj muzej ili muzejsku zbirku. Kao što se vidi iz grafikona 2., najviše glasova dobio je Dragutin Tadijanović (32 glasa), koji je uoči provođenja anketnog upitnika proslavio svoj stoti rođendan. Slijede ga po ukupnom broju glasova Miroslav Krleža (31 glas), Tin Ujević (28 glasova), August Šenoa i Antun Gustav Matoš (ujednačeno, s 25 glasova), Ivana Brlić-Mažuranić (23 glasa), Marija Jurić Zagorka (12 glasova) itd.

Među 31 ispitanikom koji su smatrali da Miroslav Krleža treba dobiti svoj muzej iako on postoji u Zagrebu, u zgradi na adresi Gvozd 23⁵, čak je 14 ispitanika muzejske struke. Na popisu književnika koji bi trebali imati svoj muzej nalaze se također i Marin Držić, kojemu je u Dubrovniku 1989. godine otvoren stalni postav Dom Marina Držića te Ivan Goran Kovačić, čiji je Memorijalni muzej u Lukovdolu jedan od najnovijih i najsuvremenijih muzejskih postava⁶.

1 Muzejske publikacije i novi mediji: međunarodni stručni skup, Zagreb, Muzej "Mimara", 12. i 13. studenog 2001., Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, 2001.

2 Izlaganja sudionika objavljena su u časopisu *Informatica museologica*-ca. 32 (3/4) 2001. i 33 (1/2) 2002.

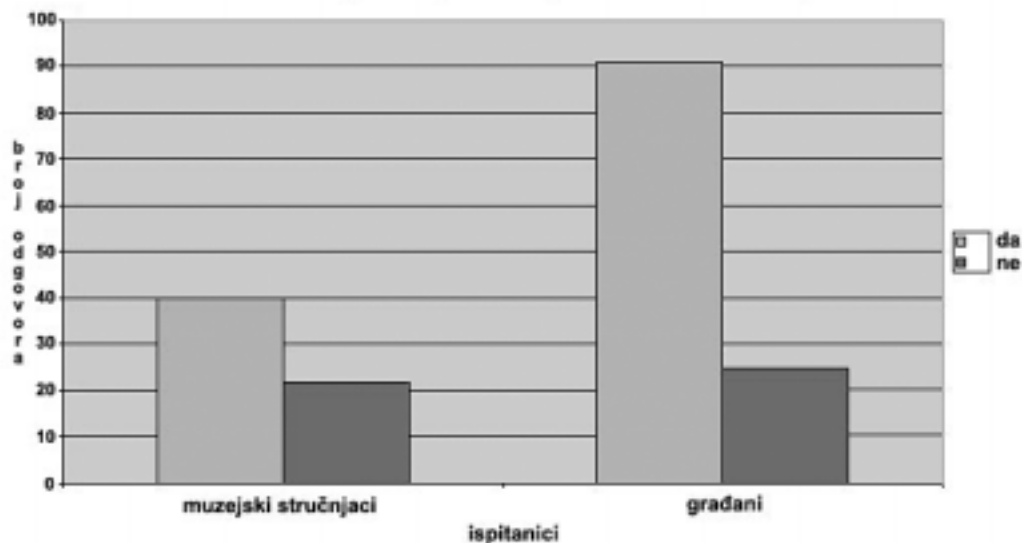
3 Ispitanici muzejske struke anketirani su u MDC-u, a bili su to stručni djelatnici polaznici tečaja o preventivnoj zaštiti i MDC-ovci (4. studenog 2005.), polaznici stručnog ispita za muzejska zvanja (13. prosinca 2005.), članovi Komisije za muzejske knjižnice (16. prosinca 2005.).

4 Tijekom održavanja 24. izložbe izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja (Zagrebački velesajam, 8. - 12. studenog 2005.), MDC je proveo anonimno anketno istraživanje posjetitelja izložbenog prostora MDC-a kao uzorak šireg kruga građana.

5 Šterk, Slavko. *Memorija Miroslav i Bela Krleža* (mali vodič) // *Informatica museologica*. 33, 1/2 (2002.), str. 78-84.; *Memorija Miroslav i Bela Krleža*. URL: <http://www.mdc.hr/mgz/hr/>

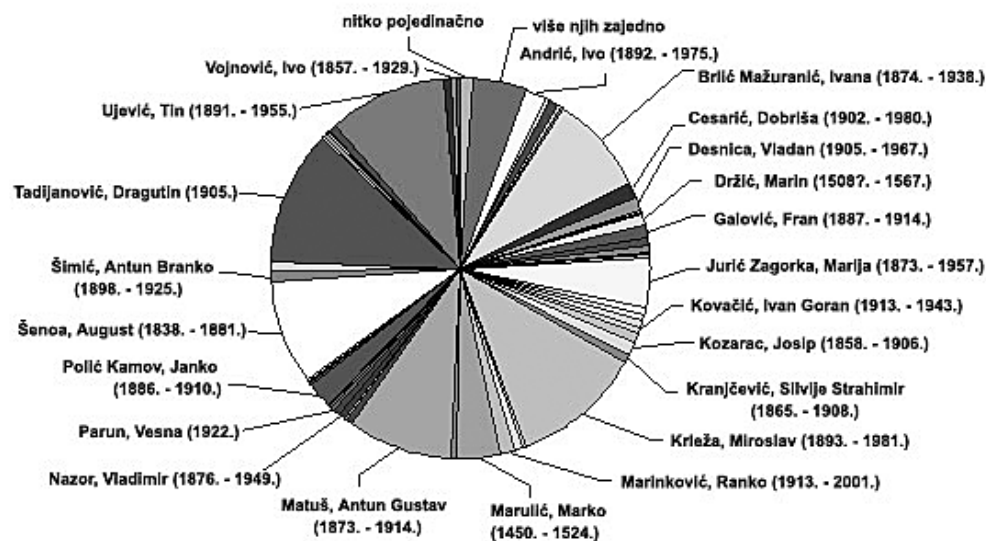
6 Benyovsky, Lucija. *Ivan Goran Kovačić i njegov zavijač*. Zagreb, Hrvatski povijesni muzej, 2003.

Grafikon 1. Znete li neki muzej ili muzejsku zbirku posvećenu hrvatskom književniku

Rezultati pokazuju slabu upoznatost publike s postojećim memorijalima književnika u Hrvatskoj.

Vrlo visok postotak ispitanika smatra da u Hrvatskoj treba osnovati jedinstveni muzej književnosti. Čak je 87% muzejskih stručnjaka i 92% građana dalo svoj glas za muzej koji ne postoji u Hrvatskoj, a po njihovu bi mišljenju trebao obogatiti hrvatsku muzejsku ponudu (v. grafikon 3.).

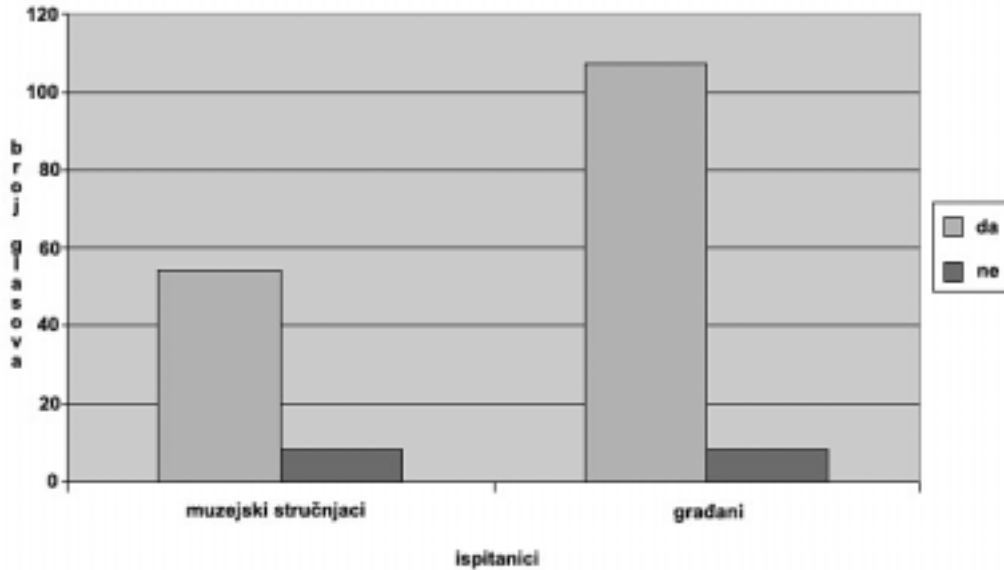

Grafikon 2.: Koji bi hrvatski književnik i/ili njegovo djelo trebalo imati svoj muzej ili muzejsku zbirku?

Zaključak. Visok postotak ispitanika koji poznaje neki od književnih muzeja potvrđuje njihov interes za tu vrstu muzeja. Opsežna pak lista književnih imena upućuje na poznavanje nacionalne književnosti i njezino visoko vrednovanje.

No za muzeje je zabrinjavajući postotak publike koja ne poznaje već postojeće književne muzeje, što upućuje na potrebu preispitivanja muzejske promidžbe i javne prezentacije muzejskog rada.

Potreba za osnivanjem jednoga novog muzeja - specijaliziranoga za umjetnost riječi i umjetnike pera, poticaj su muzejskoj struci da svojim znanjem, uz pomoć financijaša, postojeće građe te uz adekvatan prostor zadovolje iskazanu kulturnu potrebu svoje publike.

Grafikon 3. Treba li Hrvatskoj nacionalni muzej književnosti

Anketni rezultati koji su otvorili to pitanje ujedno su i poticaj za organizaciju i održavanje stručnoga međunarodnog skupa o muzejima i književnosti.

Najava skupa i tema. Na stručnom skupu nastojali bismo prvi put okupiti interdisciplinarnu skupinu koju bi činili suvremeni hrvatski književnici, kompetentni književni teoretičari i povjesničari, stručnjaci i znanstvenici iz muzeja i drugih baštinskih ustanova, HAZU te s filozofskih fakulteta. Javno bi se iznijela i raspravila njihova mišljenja, znanja i iskustva te prijedlozi i ideje vezane za književnu baštinu. Pozvanim izlaganjima i prezentacijama namjerava se sagledati muzejska prezentacija književnika i književnih djela u Hrvatskoj te dati uvid u suvremena muzeološka događanja na temelju reprezentativnih primjera u europskim književnim memorijalima.

Problematika će se obraditi unutar nekoliko širih tematskih skupina:

- Muzej i književnost - književnost u muzeju** (uvriježena percepcija pojma muzeja i rušenje predrasuda; muzej kao književna inspiracija; kako književnici zamišljaju muzej književnosti; treba li književnost muzej),
- Primamo donacije i ostavštine** (donacije, ostavštine i muzejska građa književnika),
- Što više volite** (muzejski postavi u ambijentalnom postavu, u novoj muzeološkoj realnosti ili virtualnom prostoru),
- On je naš sugrađanin / ona je naša sugrađanka** (veliki nacionalni muzejski izložbeni projekti ili prezentacije lokalnog značaja),
- Svako mjesto svoju legendu ima** (pučko književno stvaralaštvo u muzejskoj prezentaciji; radionice za djecu i sl.),
- Muzejske publikacije kao književna djela** (muzejski doprinos nacionalnom književnom korpusu),
- Može i drugačije** (suradnja s knjižnicama, arhivima, kolekcionarima - lakše, brže, bolje),
- U potrazi za književnikom** (kamo s građom i zašto: u muzej, knjižnicu ili arhiv)
- Traži se karta više** (što publika očekuje i što želi, zna li što joj sve možemo pružiti),
- Književno djelo - trajni izazov i inspiracija** (inspiracija za filmsku, kazališnu, glazbenu i likovnu interpretaciju; da li i za izložbenu prezentaciju)
- Je li moderno i suvremeno nužno i bolje** (primjena multimedije i drugih suvremenih pomagala u izložbenim prezentacijama; suvremene izložbene koncepcije i izvedbe),
- Spremimo knjige u muzej - imamo internet** (je li suvremena tehnologija razlog za osnivanje muzeja književnosti)
- Zašto nikoga nema** (promidžba i prezentacija muzeja i muzejskih zbirki književnosti),
- Kako to rade drugi** (iskustva inozemnih muzeja).

Uz zbornik sažetaka skup će pratiti i zbornik s integralnim izlaganjima svih sudionika. Nadamo se dobrom odazivu i još uspješnijem radu stručnog skupa čiji će rezultati, vjerujemo, pridonijeti novim muzeološkim spoznajama, još kvalitetnijem radu već postojećih književnih muzeja, a možda i otvaranju nekih novih.